

Vet Aquí!

Butlletí lingüístic de la
Diputació de Girona

Juny de 2012

LA PUBILLA DEL CASTELL D'HOSTOLES

En aquell temps, el castell d'Hostoles no era pas com avui: era un castell molt fort, i els seus habitants eren molt rics i poderosos. El seu senyor es casà lluny del país amb una senyora amb la qual tingué, ja de retorn al castell, una filla molt guapa. Com que aquesta sempre estava malalta, el senyor va obligar els amos i masovers de les cases de pagès veïnes que anessin a vetllar-la, per torns, a les nits. Una nit que tocava pujar al castell als de la casa dita *La Plana*, la mestressa va manar al mosso que hi anés, però aquest s'hi va negar i li digué que primer perdria la feina, abans que anar al castell a vetllar la pubilla.

Per sort, aquella nit hi havia a La Plana un carboner que digué a la mestressa:

—Què s'hi ha de fer, al castell?

—Res més que vetllar la senyoreta.

—Doncs si em doneu quatre duros i em deixeu uns esclops i una capa, jo mateix hi aniré.

La mestressa acceptà el tracte, i el carboner se n'anà cap al castell tot xano-xano.

Quan hi arribà, preguntà què havia de fer i el portaren a una cambra molt gran i ben endreçada, on jeia la noia malalta. El deixaren sol amb aquesta, que no parà d'amoïnar el carboner en tota la nit:

—Gira'm d'aquest costat, ara gira'm de l'altre; ara abriga'm, ara descotxa'm; ara això, ara allò...

El carboner, amoïnat perquè la noia no el deixava descansar, li preguntà:

—Senyoreta, vostè no dorm?

—No dormo pas mai, respongué ella; ni de dia ni de nit en ma vida no he dormit.

—Doncs deveu ésser filla del diable, car només el diable i els seus fills tenen la facultat de viure sense dormir!

En sentir això, la pubilla va fer un xisclet i cridà:

—Mare, mare, sentiu què diu aquest home? Que he estat engendrada pel dimoni!

—És clar que ho has estat!, respongué la mare des de dins.

—Jesús, Maria i Josep!, cridà el carboner tot esgarriat.

Llavors se sentí un terratrèmol terrible. Era el castell, que s'esfondrava amb gran estrèpit.

Quan el carboner es reféu, es va trobar entre bardisses i un munt de runes com les que encara avui es poden veure al voltant del castell. Es va aixecar, va tornar a La Plana i digué a la mestressa:

—Ja no haurem de vetllar mai més al castell!

Text adaptat de:

GOMIS, Cels. *La vall d'Hostoles*. Barcelona: Llibreria Albar Verdaguer. Centre Excursionista de Catalunya, «Biblioteca Econòmica», 1894.

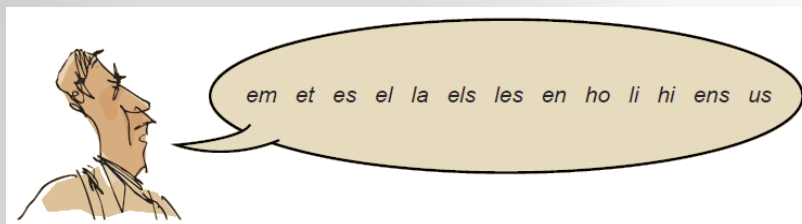
Saps llegendes del teu municipi? Envia'ns-les a l'adreça osl@ddgi.cat, i les publicarem en algun dels propers números del *Vet Aquí!*

ELS PRONOMS FEBLES EN CATALÀ

Tradicionalment, l'estudi dels pronoms febles ha estat considerat complicat, antipàtic, feixuc... pels mateixos catalanoparlants. Al llarg dels propers butlletins intentarem presentar de manera senzilla i assolible aquests elements gramaticals a fi que siguin vistos amb més bons ulls.

Anomenem *pronoms febles* (o *àtons*) aquelles partícules que substitueixen algun element de la frase i que es pronuncien formant un bloc amb el verb que acompanyen. Sempre se situen immediatament al davant del verb o al darrere, però mai no van sols ni acompanyen cap altre element de la frase.

Els pronoms febles en català són:

La majoria de pronoms poden presentar fins a quatre formes diferents (reforçada, elidida, plena i reduïda), segons la posició que ocupen en relació amb el verb o amb altres pronoms i la manera com s'hi enllacen.

EL PRONOM *EN*

Segons la posició que ocupa, aquest pronom pren les formes següents:

Davant de verb començat en...

... *consonant*

... *vocal*

Forma reforçada

Forma elidida

en

n'

en parlen

n'han parlat

Darrere de verb acabat en...

... *consonant*

... *vocal*

Forma plena

Forma reduïda

-ne

'n

parlar-ne

parla'n

Substitueix:

- Complements directes indeterminats; això és, els que no comencen per un article determinat (*el, la, els, les*) ni per un demostratiu (*aquest, aquell...*).

—Us cal informació addicional?

—Sí que ens **en** cal. [Sí que ens cal **informació addicional**.]

—Han presentat ofertes, els licitadors?

—No **n'**han presentat. [No han presentat **ofertes**.]

—Podeu sol·licitar alguna subvenció, aquest any?

—No, no podem sol·licitar-**ne** cap. [No, no podem sol·licitar cap **subvenció**.]

- Complements introduïts per la preposició *de*.

La Diputació i les entitats que **en** depenen.

[La Diputació i les entitats que depenen **de la Diputació**.]

Li van parlar de la reunió, però ell no volia parlar-**ne**.

[Li van parlar de la reunió, però ell no volia parlar **de la reunió**.]

No la vam felicitar perquè no ens **en** vam recordar.

[No la vam felicitar perquè no ens vam recordar **de felicitar-la**.]

En llenguatge administratiu és molt freqüent emprar el mot *mateix* (i les seves variants *mateixa*, *mateixos*, *mateixes*) com a pronom. Aquest ús és incorrecte, ja que en català el mot *mateix* només és correcte si s'utilitza com a adjectiu. Per evitar aquesta incorrecció, podem recórrer a l'ús del pronom *en*:

✘ Un cop rebuda la sol·licitud, feu una còpia **de la mateixa** i arxiveu-la.

✓ Un cop rebuda la sol·licitud, feu-**ne** una còpia i arxiveu-la.

[Un cop rebuda la sol·licitud, feu una còpia **de la sol·licitud** i arxiveu-la.]

Aquest pronom també ens és útil per evitar l'ús abusiu d'adjectius possessius:

✘ Tres mesos després d'aprovar les obres, el Ple ha acordat la **seva** adjudicació.

✓ Tres mesos després d'aprovar les obres, el Ple **n'**ha acordat l'adjudicació.

[Tres mesos després d'aprovar les obres, el Ple ha acordat l'adjudicació **de les obres**.]

✘ El xofer ha estat sancionat amb una multa per excés de velocitat, i se l'ha advertit que disposa d'un termini de quinze dies per fer efectiu el **seu** pagament.

✓ El xofer ha estat sancionat amb una multa per excés de velocitat, i se l'ha advertit que disposa d'un termini de quinze dies per fer-**ne** efectiu el pagament.

[El xofer ha estat sancionat amb una multa per excés de velocitat, i se l'ha advertit que disposa d'un termini de quinze dies per fer efectiu el pagament **de la multa**.]

El pronom *en* també s'utilitza en oracions emfàtiques, construïdes amb el verb *ser* o *estar*:

Que **n'**ets, de cànida!

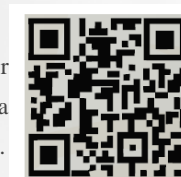
Com **n'**érem, d'ingenus!

Si **en** són, de llestos!

No saps pas fins a quin punt **n'**està, d'ell!

APUNT TERMINOLÒGIC: EL CODI QR

La denominació *codi QR* conté una sigla que correspon a l'anglès *quick response* ('resposta ràpida'), i fa referència al sistema per emmagatzemar informació que consta d'una matriu de punts quadrada destinada a ser llegida per la càmera fotogràfica d'un dispositiu mòbil.

En català tenim diferents sinònims complementaris d'aquest terme: *codi bidimensional*, *codi de barres bidimensional*, *codi de barres en 2D* i *codi en 2D*.

INFORMACIÓ D'INTERÈS

S'han programat tres cursos de català dins del Pla de Formació 2012: un curs de llenguatge administratiu (de 60 hores), un taller de redacció de documents administratius (de 15 hores) i un taller de repàs d'ortografia (també de 15 hores). Tots els cursos començaran a partir de la segona quinzena de setembre de 2012.

Trobareu la informació detallada dels cursos a l'adreça <http://www.ddgi.cat/AFEDAP>.

Des de l'Oficina de Serveis Lingüístics us animem a proposar-nos temes que us interessaria que tractéssim, siguin de normativa (pronoms febles, relatius, etc.), de qüestions convencionals, de terminologia administrativa o de qualsevol altre àmbit d'interès per a la Diputació (informàtica, medi ambient, economia...), etc. Podeu fer-ho a l'adreça osl@ddgi.cat.